

אוניברסיטת תל אביב

הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין

בית הספר למדעי התרבות ע"ש שירלי ולסלי פורטר

היחידה למחקר התרבות

חדירת תרבות הטראנס לישראל

בין השנים 1989-1999

חיבור זה הוגש כעבודת גמר לקראת התואר

"מוסמך אוניברסיטה M.A" – באוניברסיטת תל אביב

על ידי

אלינור כרמי

העבודה הוכנה בהדרכת:

פרופ' רקפת סלע-שפי

אוגוסט 2012

Tel-Aviv University

The Lester and Sally Entin Faculty of Humanities

The Shirley & Leslie Porter School of Cultural Studies

Unit of Culture Research

**Penetration of the Psychedelic Trance Culture
into Israel,
1989-1999**

Thesis submitted for the M.A degree at Tel-Aviv University

By

Elinor Carmi

Prepared under the supervision of

Prof. Rakefet Sela-Sheffy

August 2012

תוכן העניינים

	תקציר
8	
13	1. פרק א' – מבוא
13	1.1. מטרת העבודה ושאלת המחקר
13	1.2. המסגרת המושגית
15	1.3. מצב המחקר
15	1.3.1. מחקר הדיפוזיה
15	1.3.1.1. המחדשים
16	1.3.1.2. הקונטקסט הסביבתי
16	1.3.1.3. המדיה
17	1.3.2. דיפוזיה בין תרבויות
17	1.3.3. מגעים בין תרבויות
17	1.3.4. תרבות הרייב (EDMC – Electronic Dance Music Cultures)
19	1.3.5. תרבות הטראנס העולמית
20	1.3.6. ייבוא תרבויות העוסקות במוזיקה לישראל
21	1.4. רקע מושגי – מה זה טראנס?
22	1.5. תרבות הטראנס הישראלית
24	1.6. מבנה העבודה
25	1.7. מתודולוגיה
25	1.7.1. ראיונות עם סוכנים בולטים שפעלו כ"מחדשים"
26	1.7.2. ניתוח עיתונות מינסטרית מודפסת בישראל
27	1.7.3. ניתוח שני פסקי דין
29	2. פרק ב' – המחדשים
29	2.1. ישות חברתית
29	2.1.1. הצדקה רגשית
30	2.1.2. גיוס ערך הטבעיות
31	2.1.3. השוואה למוזיקה קנונית
31	2.2. היכרות עם החידוש
31	2.2.1. סגנון מוזיקאלי מועדף לפני הטראנס
32	2.2.2. גישה כלפי מוזיקה
33	2.2.3. נסעו לגואה או לקופנגן
34	2.2.4. לא נסעו לגואה או לקופנגן
34	2.3. מאפייני סטאטוס
36	2.4. מאפיינים סוציאקונומיים
36	2.4.1. אזור מגורים
38	2.5. מיקום ברשת החברתית
38	2.5.1. תקליטנים ומוכרים בחנויות מוזיקה

38	2.6. מאפיינים אישיים
38	2.6.1. אנחנו מרדנים ושונים
40	2.6.2. אכזבה מהצבא
41	2.6.3. המשמעות שמעניקים המחדשים לתרבות הטראנס
41	2.6.3.1. משמעות חיובית
42	2.6.3.2. משמעות שלילית
43	2.6.4. ממד הזמן
45	3. פרק ג' – גואה כסוכנות משמעותית בחדירת תרבות הטראנס לישראל
46	3.1. דרכי היוודעות לתרבות הטראנס
49	3.2. יצירת רפרטואר גואה
51	3.2.1. מקום ללא חוקים?
52	3.3. גואה כמרכז תקשורת של תרבות הטראנס
52	3.3.1. החלפת מוזיקה
53	3.3.2. קסטות
54	3.3.3. קביעת 'טרנדים'
55	3.4. גואה כשער כניסה לתקליטנים
56	3.5. נוסטלגיה, אכזבה וגעגוע ל"תור הזהב"
57	3.6. חדירה של רפרטוארים נוספים מהודו
59	4. פרק ד' - תרבות הטראנס - תרגום תרבותי לרכיבים מוכרים
60	4.1. ייבוא מודל תרבות הטראנס מגואה לישראל
61	4.2. אימוץ תרבות הטראנס בעזרת חברים מהצבא
62	4.3. מוזיקה
62	4.3.1. גואה כתו תקן לז'אנר הטראנס
63	4.3.2. גישושים של מוזיקת הטראנס בישראל
64	4.4. לבוש
64	4.5. שפה
65	4.6. צילום
65	4.7. ממיתוס הצבר לתרבות הטראנס
67	4.8. היווצרות תרבות טראנס מקומית
68	4.9. מודל מסיבת הטראנס הישראלית
68	4.10. התמקצעות
69	4.11. סלקציה – סינון אנשים לא רצויים
70	4.11.1. סלקציה בטראנס מול מועדונים – יותר דמיון משוני
71	4.11.2. כניסה של עבריינים, אלימות וחברות אבטחה
72	4.11.3. אסטרטגיות סלקציה
73	5. פרק ה' - "תנו צ'אנס לטראנס" - השלמת תהליך החדירה של תרבות הטראנס
74	5.1. האפקט של "תנו צ'אנס לטראנס"

76	6. פרק ו' – סיקור העיתונות המינסטרימית את תרבות הטראנס בישראל
77	6.1. ניתוח העיתון "ידיעות אחרונות" בין השנים 1989-1999
79	6.1.1. שערורייתיות: זיקה בלתי נפרדת בין תרבות הטראנס וסמים
80	6.1.1.1. נתינת השם – מסיבות אסיד
81	6.1.2. הבנייה של התרבות כלא נורמאלית וכסטייה
82	6.1.2.1. קישור להפקרות ועבריינות
83	6.1.3. סנקציות כלפי אנשים שעוסקים ומשתתפים בתרבות
83	6.1.3.1. סנקציות כלפי קצונה צבאית
84	6.1.3.2. סנקציות כלפי תקליטני טראנס
85	6.1.4. זריעת בהלה ופאניקה
85	6.1.4.1. תרבות הטראנס והמשפחה
87	6.1.4.2. פאניקה מוסרית – המקרה של סילבסטר 1995-1996 בגואה
90	6.2. הבניית הרגשת "מחתריות" ותגובותיהם לכתבות במדיה
92	6.2.1. כעס והתמרמרות כלפי הייצוג
94	6.2.2. האשמת העיתונות בגדילת התרבות
94	6.2.3. גאוות אזכור
95	6.2.4. מבינים את התקשורת
	7. פרק ז' - מערכת המשפט כגורם בולם לחזירת תרבות הטראנס לישראל – עיון בפסקי דין
97	העוסקים בתרבות הטראנס
98	7.1. פס"ד 1994
103	7.2. פס"ד 1998
107	7.3. חוק, משפט והגבלות על EDMC בארץ ובעולם
110	8. פרק ח' – סיכום ומסקנות
118	9. English Abstract
124	10. ביבליוגרפיה
139	11. נספח א' – שאלות למרואיינים
140	12. נספח ב' – רשימת מרואיינים
142	13. נספח ג' – הראיונות
142	ראיון מס' 1 – א"א
153	ראיון מס' 2 – א"ז
160	ראיון מס' 3 – ש"ר
170	ראיון מס' 4 – א"י
203	ראיון מס' 5 – א"מ
225	ראיון מס' 6 – א"נ
237	ראיון מס' 7 – א"ע
280	ראיון מס' 8 – א"ח
329	ראיון מס' 9 – מ"ג
366	ראיון מס' 10 – א"אס

38	2.6. מאפיינים אישיים
38	2.6.1. אנחנו מרדנים ושונים
40	2.6.2. אכזבה מהצבא
41	2.6.3. המשמעות שמעניקים המחדשים לתרבות הטראנס
41	2.6.3.1. משמעות חיובית
42	2.6.3.2. משמעות שלילית
43	2.6.4. ממד הזמן
45	3. פרק ג' – גואה כסוכנות משמעותית בחזירת תרבות הטראנס לישראל
46	3.1. דרכי היוודעות לתרבות הטראנס
49	3.2. יצירת רפרטואר גואה
51	3.2.1. מקום ללא חוקים?
52	3.3. גואה כמרכז תקשורת של תרבות הטראנס
52	3.3.1. החלפת מוזיקה
53	3.3.2. קסטות
54	3.3.3. קביעת 'טרנדים'
55	3.4. גואה כשער כניסה לתקליטנים
56	3.5. נוסטלגיה, אכזבה וגעגוע ל"תור הזהב"
57	3.6. חדירה של רפרטוארים נוספים מהודו
59	4. פרק ד' - תרבות הטראנס - תרגום תרבותי לרכיבים מוכרים
60	4.1. ייבוא מודל תרבות הטראנס מגואה לישראל
61	4.2. אימוץ תרבות הטראנס בעזרת חברים מהצבא
62	4.3. מוזיקה
62	4.3.1. גואה כתו תקן לז'אנר הטראנס
63	4.3.2. גישושים של מוזיקת הטראנס בישראל
64	4.4. לבוש
64	4.5. שפה
65	4.6. צילום
65	4.7. ממיתוס הצבר לתרבות הטראנס
67	4.8. היווצרות תרבות טראנס מקומית
68	4.9. מודל מסיבת הטראנס הישראלית
68	4.10. התמקצעות
69	4.11. סלקציה – סינון אנשים לא רצויים
70	4.11.1. סלקציה בטראנס מול מועדונים – יותר דמיון משוני
71	4.11.2. כניסה של עבריינים, אלימות וחברות אבטחה
72	4.11.3. אסטרטגיות סלקציה
73	5. פרק ה' - "תנו צ'אנס לטראנס" - השלמת תהליך החדירה של תרבות הטראנס
74	5.1. האפקט של "תנו צ'אנס לטראנס"

76	6. פרק ו' – סיקור העיתונות המינסטרימית את תרבות הטראנס בישראל
77	6.1. ניתוח העיתון "ידיעות אחרונות" בין השנים 1989-1999
79	6.1.1. שערורייתיות: זיקה בלתי נפרדת בין תרבות הטראנס וסמים
80	6.1.1.1. נתינת השם – מסיבות אסיד
81	6.1.2. הבנייה של התרבות כלא נורמאלית וכסטייה
82	6.1.2.1. קישור להפקרות ועבריינות
83	6.1.3. סנקציות כלפי אנשים שעוסקים ומשתתפים בתרבות
83	6.1.3.1. סנקציות כלפי קצונה צבאית
84	6.1.3.2. סנקציות כלפי תקליטני טראנס
85	6.1.4. זריעת בהלה ופאניקה
85	6.1.4.1. תרבות הטראנס והמשפחה
87	6.1.4.2. פאניקה מוסרית – המקרה של סילבסטר 1995-1996 בגואה
90	6.2. הבניית הרגשת "מחתריות" ותגובותיהם לכתבות במדיה
92	6.2.1. כעס והתמרמרות כלפי הייצוג
94	6.2.2. האשמת העיתונות בגדילת התרבות
94	6.2.3. גאוות אזכור
95	6.2.4. מבינים את התקשורת
	7. פרק ז' - מערכת המשפט כגורם בולם לחזירת תרבות הטראנס לישראל – עיון בפסקי דין
97	העוסקים בתרבות הטראנס
98	7.1. פס"ד 1994
103	7.2. פס"ד 1998
107	7.3. חוק, משפט והגבלות על EDMC בארץ ובעולם
110	8. פרק ח' – סיכום ומסקנות
118	9. English Abstract
124	10. ביבליוגרפיה
139	11. נספח א' – שאלות למרואיינים
140	12. נספח ב' – רשימת מרואיינים
142	13. נספח ג' – הראיונות
142	ראיון מס' 1 – א"א
153	ראיון מס' 2 – א"ז
160	ראיון מס' 3 – ש"ר
170	ראיון מס' 4 – א"י
203	ראיון מס' 5 – א"מ
225	ראיון מס' 6 – א"ינ
237	ראיון מס' 7 – א"ע
280	ראיון מס' 8 – א"ח
329	ראיון מס' 9 – מ"ג
366	ראיון מס' 10 – א"אס

411	ראיון מס' 11 – א"ק
444	ראיון מס' 12 – ז"ס
480	ראיון מס' 13 – א"ס
507	ראיון מס' 14 – ט"כ
546	ראיון מס' 15 – א"פ
566	14. נספח ד' - פרוטוקול ישיבת הממשלה, יום רביעי, י"ג בסיוון התשנ"ג
574	15. נספח ה' – טבלת כתבות הפאניקה המוסרית 1995-1996
577	16. נספח ו' – פס"ד 1994
590	17. נספח ז' – פס"ד 1998

תקציר

תרבות הטראנס היא חלק מתחום רחב יותר שנהוג לכנות כתרבויות אלקטרוניות של מוזיקת דאנס (EDMC – Electronic Dance Music Cultures) שהחלו להתפתח בעקבות הז'אנרים המוזיקאליים האלקטרוניים שהחלו להיווצר בעולם המערבי, בסוף שנות השמונים. לכן, מוצאם של מרבית המחקרים, הספרים והידע בתחום זה, מגיע ממדינות מערביות. תחום המחקר הנוגע לתרבויות מוזיקה בישראל דל, ומגיע לרוב מדיסציפלינות של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה (רגב 1990; קמה 1990; ליאון 2002; שרביט 2007; דורציין 2010–2012; Meadan 2001; Schmidt 2010), אולם מעולם לא נעשה ניסיון לחקור את תהליך התגבשות תרבות הטראנס הישראלית. ניסן שור (2008) אמנם הציג בספרו פרק שלם שהוקדש להיסטוריה של תרבות הטראנס, אך החומר המופיע אינו מקיף ומעמיק ואינו דן במורכבות של התרבות, תוך שילוב מספר מקורות מידע כפי שנעשה בעבודה זו. יתר על כן, חסר מחקר העוסק במימד ההעברה הבין-תרבותית שבלעדיו קשה להבין את התפתחותה של תרבות מוזיקלית זו בישראל.

מחקר הדיפוזיה הוא תחום נרחב ומגוון של מחקרים מדיסציפלינות שונות, אולם מרביתם נובעים ממחקר השיווק, סוציולוגיה, כלכלה ומדיניות (ר' פרק א'). המודל המקובל ביותר במחקר הוא של אוורט רוג'רס (Rogers 1962), שתיאר בספרו החלוצי את תהליך הדיפוזיה כהתפשטות של רעיונות מופשטים, מידע טכני או פרקטיקות ממשיות בתוך מערכת חברתית, כאשר הפריסה מסמנת תנועה או זרימה ממקור כלשהו, לרוב באמצעות תקשורת וצורות השפעה אחרות. אלפי המחקרים שצצו עד כה בתחום הדיפוזיה מנסים לאתר מרכיב מסוים שעשוי להשפיע על הצלחת תהליך הדיפוזיה. יחד עם זאת, מועטים המחקרים העוסקים בדיפוזיה של תרבויות מוזיקאליות, בעיקר בישראל.

תהליך הדיפוזיה מתואר לרוב כהתפתחות ליניארית המורכבת משלושה שלבים: העברה, אימוץ ואקולטורציה (Kaufman and Patterson 2005). אולם לעיתים, בהתאם לחידוש, שלבים אלה אינם כה מובחנים זה מזה, וכך הסדר הכרונולוגי של חדירת חידוש מסוים לתרבות מסוימת מתרחש בתהליכים מקבילים ומעורבבים זה עם זה. בהתאם לכך, בעבודה זו בחרתי להתמקד בעשור 1989-1999, אותו אני מכנה "החדירה" של תרבות הטראנס לישראל. בעשור זה התרחשו למעשה שלושת השלבים שמצוינים לעיל, אך חלקם התרחשו בסדר שונה, לעיתים במקביל, וודאי שלא באופן אחיד וברור. יחד עם זאת, מוסגרה העבודה בעשור ספציפי זה וכונתה כשלב "החדירה" משום שלאחר עשור זה החל תהליך ההתמסדות של תרבות הטראנס הישראלי, אך למעשה הוא מכיל את שלושת השלבים באופן זה או אחר, ולכן מפאת נוחיות נקבע השם "חדירה".

בעקבות ריבוי ההיפותזות וכיווני המחקר, ברברה ווג'נרט (Wejnert 2002) הציעה מודל תאורטי שמכיל אינטגרציה של מסקנות מחלק ניכר ממחקרי הדיפוזיה תוך שימת דגש על השפעות של אינדיבידואלים לעומת ארגונים. המתאר שהיא מציגה מורכב משלושה מרכיבים עיקריים: החידוש (Innovation), המחדשים (Innovators) והקונטקסט הסביבתי (Environmental Context). לגבי כל אחד מהמרכיבים האלה מפרטת ווג'נרט את התנאים המיוחדים המתאימים לכל תרבות וחידוש. המודל של ווג'נרט מהווה את המסגרת התאורטית של עבודה זו, תוך התמקדות בשני המרכיבים האחרונים (וזאת בעיקר בשל מיגבלות היקף העבודה). כמו כן, נעזרתי בדיון של קאופמן ופאטרסון (Kaufman and Patterson 2005) בו הם התחקו אחר תהליך חדירת משחק הקריקט למדינות שונות. תהליך זה של התפשטות תרבותית (Cross National Cultural Diffusion), מתאפיין בכך שהחדירה של החידוש אינה מתמקדת במקום אחד, אלא בריבוי מקומות ותרבויות השונות זו מזו. במחקרם הם שמים דגש על הצורך

להשתמש בשיטות מחקר מגוונות, בכדי להגיע לתוצאות המשקפות את מורכבות תהליך הדיפוזיה, ובדומה להם, גם בעבודה זו נעשה שימוש במספר שיטות מחקר איכותניות.

מטרת עבודה זו, אם כן, היא לשפוך אור על תהליך היסטורי שעד כה הופץ באופן חלקי כמידע שבעל-פה, וחלקו האחר צבר אבק בארכיונים שונים. החשיבות של עריכת מחקר מסוג זה, הינה, תיעוד הסיפורים של האנשים שייבאו את התרבות לישראל ועזרו להקמתה והתפתחותה, ובחינת הקשיים שבהם נתקלו במהלך העשור הנחקר. מהלך זה מעולם לא נעשה בספרות המקצועית בעולם או בישראל, ולכן יש בעבודה הנוכחית תרומה פוטנציאלית משמעותית לתיעוד ובחינת תרבות הטראנס. כמו כן, ניתוח הכתבות על התרבות ופסקי הדין הקשורים לתרבות הטראנס, עוזרים לחשוף את הבעייתיות והקשיים הרבים שמערימים המוסדות וההגמוניה הישראלית על תרבות צעירים חדשה שאינה תואמת את ערכיה ומנהגיה.

לשם עבודה זו רואיינו 15 גברים, בראיונות עומק חצי מובנים, שאותם מצאתי כמתאימים להגדרת ה"מחדשים" של ווג'נרט, בהקשר של תרבות הטראנס הישראלית. איתור 15 המחדשים נעשה על פי ידע מוקדם, בעקבות מעורבותי בתרבות הטראנס, וכן המלצות של פעילים שזיהיתי כמחדשים, שרואיינו בשלבים הראשונים. אמות המידה על פיהן נבחרו המחדשים נגעו לתרומתם לתרבות הטראנס במשך העשור הראשון של חדירת התרבות לישראל. תרומה זו באה לידי ביטוי במילוי "תפקידי מפתח" מגוונים בתרבות הטראנס, ביניהם: מארגני מסיבות, די גייים, אמנים, בעלי חברות תקליטים וחוליות מקשרות בין תרבות הטראנס הישראלית לתרבות הטראנס הגלובאלית. בשלב השני, הראיונות תומללו, והמידע הזה חולק על פי הקטגוריות שהציגה ווג'נרט במרכיב המחדשים שכלל 6 מאפיינים עיקריים (ר' הרחבה פרק ב'): 1. ישות חברתית (Societal Entity). 2. היכרות עם החידוש (Familiarity with the Innovation). 3. מאפייני סטטוס (Status Characteristics). 4. מאפיינים סוציאקונומיים (Socioeconomics Characteristics). 5. מיקום ברשתות חברתיות (Positions in Social Networks). 6. מאפיינים אישיים (Personal Characteristics). בנוסף, חולץ מידע בנוגע לתהליכים שקרו ונגעו לרכיב הקונטקסט הסביבתי (להרחבה ר' פרק ג-ה'). לאחר ניתוח הראיונות, עלה הצורך לחלק את קבוצת המחדשים לשתי קבוצות, לקבוצת ה"גל ראשון", אלה שתרומתם ופעילותם החלה משנת 1988 והלאה, ולקבוצת ה"גל השני", אלה שתרומתם ופעילותם החלה משנת 1995 והלאה.

לאחר מכן, כדי לשפוך אור על ההקשר הסביבתי, ניתחתי 92 כתבות שפורסמו בעיתון היומי הגדול ביותר באותה העת, "ידיעות אחרונות" (ר' פרק ו'), בעיקר משום שהעיתונים המינסטרימיים היו מקור מידע כמעט בלעדי על תרבות הטראנס במסגרת הזמן הנחקרת בעבודה זו. בנוסף, מתוך התחקות אחר מהלך ממוקד שנעשה בסוף שנת 1995 על ידי התקשורת ליצירת "פאניקה מוסרית" (Ben Yehuda 1990), צורפו מספר כתבות מהעיתון היומי השני בגודלו באותה העת, "מעריב", כדי להבהיר ולהמחיש את אסטרטגיית הבלימה של העיתונות המינסטרימית כלפי תרבות הטראנס. כמו כן, הצגתי את תגובות המחדשים שהועלו כלפי הכתבות שהופיעו במדיה וחילקתי אותן לארבעה סוגי תגובות; כעס והתמרמרות כלפי הייצוג, האשמות העיתונות בהתרחבות התרבות, גאוות אזכור, הצדקת התקשורת.

בשלב האחרון, נותחו פסקי דין, כחלק ממרכיב הקונטקסט הסביבתי של ווג'נרט, על מנת להציג את הרציונליזציה הממסדית, וכן את הכלים שעמדו לרשות גורמים ממסדיים, כמו בתי המשפט והמשטרה, בכדי לבלום ולחסום את התפשטותה בישראל (ר' פרק ז'). בחינת פסקי הדין נעשתה ברוח התאוריה המשפטית הביקורתית (Critical Legal Studies), שהנחת היסוד שלה היא הטלת ספק במציאות אובייקטיבית, כפי שהיה נהוג בעידן המודרני-ליברלי, וטוענת כי המציאות, כפי שהיא משתקפת בפסקי הדין, היא תמיד סוג של משטר של משמעות המוטה באופן אידיאולוגי לטובת החזק (גורביץ וערב, 2012).

פסקי הדין נותחו תוך היעזרות בכלים שמציג יונתן יובל (2002) לניתוח הנרטיב המשפטי, על מנת לחשוף כיצד מובלעת אידיאולוגיה מסוימת בתוך הטקסט המשפטי. יובל מונה מספר טכניקות שנשאבו מעולם הספרות, שבהן משתמשים השופטים, ולעיתים עורכי הדין, בכדי לטבען את הנרטיב המשפטי שהם יוצרים וכותבים, תוך העלמת שחזורי מציאויות אפשריים אחרים, ובכך לגרום לסגירות נרטיבית (Closure). שני פסקי הדין שנבחנו היו פסק דין שהחל בשנת 1994 בו תבעה מדינת ישראל את שני די ג'יים הנחשבים לחלוצים בטרנס, ופסק הדין השני שנערך בשנת 1998, הינו עתירה כנגד משטרת ישראל והיועץ המשפטי לממשלה על מתן אישור לקיום אירוע טראנס מאושר בקנה מידה גדול.

הממצא העיקרי שהתגלה בנוגע למרכיב המחדשים הינו רפרטואר מורכב אך חוזר על עצמו אצל חלק ניכר מהמחדשים. ראשית, מתוך הראיונות עולה כי חלק ניכר מהמחדשים שרת ביחידות קרביות, ומרבית קבוצת "הגל הראשון" שרתה ביחידת הנח"ל. הרפרטואר שרכשו בצבא, וקודם לכן בתנועות הנוער שבהם לקחו חלק, סייעו בתרגום רכיבים מוכרים מהרפרטואר הצבאי לרפרטואר הטרנס. כשם שאבן-זהר (1980) טוען, האנשים בתרבות מוצאים רכיבים אלטרנטיביים זמינים, אך לא רק הזמינות היא שמכריעה את האימוץ הסופי, אלא תפקוד הפונקציה בהתאם לאידאולוגיה של התרבות המאמצת, ובמקרה של תרבות הטרנס הישראלית, אופוזיציה לישן, כלומר, הצבא. אולם ניכר שהאידאולוגיה שהניעה את המחדשים לרצות לבצע את פעולת התרגום היתה בעיקר אכזבה מהצבא, נושא שעלה אינספור פעמים במהלך הראיונות, ורצון להתנער מכל המזוהה עמו. רכיבים כמו העברת מידע בצורה חשאית, ניווט בשטח תוך מציאת יעד שנועד ל"כיבוש", סלקציה של המובחרים, מדים, ואיסור צילום - הם רק חלק מהרכיבים שהיו כבר מוטמעים בקרב המחדשים ועברו הסבה אידיאולוגית ואופוזיציונית, כאשר השינוי היחידי הוא בשינוי הסיטואציה – משלילית לחיובית.

מאפיינים נוספים שהשפיעו על אימוץ תרבות הטרנס היו העדפתם הברורה למוזיקה לועזית מגיל צעיר, וכמובן הנסיעה לגואה או לקופנגן, שאפשרו חשיפה ראשונית לחידוש, בשל העובדה שמקומות אלה נחשבים ליעדי "המקור" של תרבות הטרנס. בנוסף, עיסוקם המקצועי והחובבני של רבים מהמחדשים כמוכרים בחנויות תקליטים וכתקליטנים, היו בעלי חשיבות וערך גבוהים בשדה ה-EDMC, והעניקו להם יתרון שסייע להם ממספר בחינות; חשיפה למוזיקה חדשה שהגיעה מחו"ל או שהביאו עמם, העמקת הידע בז'אנרים חדשים שצצים כחלק ממטלות העבודה, יצירת קשרים חברתיים והחלפת מידע עם אנשים בעלי טעמים דומים או זהים, השקעת זמן רב בבחינת מוזיקה חדשה כחלק ממטלות העבודה. יתרונות אלה סייעו להם להיות "מחדשים", משום שהם היו אלה שנחשפו למוזיקה ראשונים, לפני שאר האוכלוסייה, וכן ליצור קשרים חברתיים משמעותיים שהובילו להקמת תרבות הטרנס הישראלית.

חשוב לציין, שבתקופה מקבילה להתגבשות תרבות הטרנס בגואה, בסוף שנות השמונים, אנשים מתרבות המועדונים בתל אביב, החלו ליזום מסיבות בעלות אופי שונה ממה שהיה נהוג עד אותה העת בתרבות המועדונים, שהיה דומה למודל מסיבות הטרנס בגואה, אך לא נתקלו בהצלחה. נתון זה מעיד, על כך שתהליך הדיפוזיה של חידוש מסוים לתרבות מסוימת לא מחולק לשלבים המובחנים שנוטים להציג, כלומר, העברה, אימוץ, אקולטורציה. שכן, ניתן להבחין במקרה זה שנעשו ניסיונות מקומיים להקמת תרבות טראנס, אולם אלה לא נחלו הצלחה כמו הניסיונות של המחדשים שייבאו את החידוש מגואה.

מתוך הראיונות עלה תפקידה החשוב של גואה שבהודו כסוכנות מתווכת של העברת רפרטוארים שהיא בעלת מספר פונקציות. גואה היא המקום בו המחדשים נחשפו לרפרטואר של תרבות הטרנס בצורה המעמיקה והנרחבת ביותר, ולאחר מכן בתהליך מורכב בו הם לקחו חלק בעיצובה תוך כדי אימוצה, הם בסופו של דבר ייבאו אותה לישראל. כאמור, המילה "מקור" בהקשר זה יכולה להטעות, שכן

הרפרטואר של תרבות הטראנס ככל הנראה התפתח במקביל ביעדים נוספים גם כן, כמו למשל בקופנגן שבתאילנד, וגם ביעדים הללו לא ניתן לקבוע בצורה חד משמעית עד כמה הם "מקוריים". לגואה נחשפו המחודשים של קבוצת "גל הראשון" דרך הקיבוצים בהם שהו במסגרת שרותם הצבאי בנח"ל, המלצות של חברים שכבר שהו שם, חנויות תקליטים בארץ ובעולם ושמועות שהחלו להתפשט בקופנגן. לעומתם, קבוצת "הגל השני" שמעה על גואה דרך העיתונות וחברים שכבר שהו שם.

בנוסף, מודל המסיבות ורכיבים מהרפרטואר של תרבות הטראנס היו כבר מוכנים ונמצאו בשימוש במשך זמן רב על ידי היפים מערביים שהתיישבו בגואה מסוף שנות השישים. בתרבות הטראנס היה ניתן למצוא רכיבים רבים שכבר היו בשימוש בגואה, תוך שילוב הסוכנים הוותיקים של המקום, המבוגרים ההיפים, כאשר בוצעו שינויים ברכיבים מסוימים כמו במוזיקה, בדפוסי ריקוד שונים, ובהיקף רחב יותר מבעבר.

לא ניתן להתעלם מכניסה של רפרטוארים רבים מתחילת שנות התשעים לתרבות הפופולארית הישראלית, אם זה רפרטוארים מתחומי פעולה אחרים, שהובאו אף הם מהודו והמזרח, כמו הויפאסאנה (איתן 2009) או פסטיבלים המתוייגים כ'רוחניים' (פסטיבל "סגול" בשנת 1991, פסטיבל "בראשית" בשנת 1997, פסטיבל "בומבמלה" בשנת 1998, ועוד), בתרבויות מוזיקה כמו מוזיקת עולם (וסרמן 2004), מוזיקת טכנו (שרביט 2007), מוזיקת היפ-הופ (דורצ'ין 2012), ואפילו אירועים כמו מצעד האהבה בשנת 1997 ומצעד הגאווה שהחלו בשנת 1998 – כל אלה מעידים ללא ספק על שינוי גורף המערך המחשבתי בקרב אוכלוסיית הצעירים הישראלית. שינויים אלה במהלך העשור של שנות התשעים מצביעים על רצון וצורך לייבא רפרטוארים מוזיקאליים, סגנונות חיים ופרקטיקות לשעות הפנאי השונות ממה שהיה מצוי בישראל עד אותה העת.

פונקציה נוספת חשובה של גואה הייתה מרכז תקשורת של תרבות הטראנס. גואה היה המקום בו תקליטנים חדשים קיבלו את ההכשר שלהם והוכתרו כתקליטנים טובים וגדולים, שלאחר מכן הובילו להופעות בכל העולם. בגואה היה ניתן להחליף מוזיקה בין חברי תרבות הטראנס, עם העדפה ברורה למוזיקה חדשה או כזאת שטרם הופצה בחברת תקליטים כזו או אחרת (אנרליס). במשך העשור הנחקר, קביעת טרנדים מוזיקאליים נעשתה בעיקר בגואה, אך בהדרגתיות הצורך לנסוע לגואה פחת, ובעקבות פריחת האינטרנט חלק ניכר מהפונקציות שהיו מבוצעות שם באופן אקסקלוסיבי, יכלו להיעשות בישראל.

מאפיין נוסף ואחד מהחשובים מכל אצל המחודשים הוא מאפיין ה"מרד" והמחאה, או הרצון להצטייר ככאלה. מאפיין זה הופיע בצורה בולטת אצל כל המחודשים, באופנים שונים, והשפיע על המרכיבים האחרים בתהליך הדיפוזיה הנבחן בעבודה זו – העיתונות ופסקי הדין. במרכיב העיתונות, ניכר שלמרות שכוונתו המקורית של העיתון הייתה לבלום את תרבות הטראנס באמצעות טכניקות שונות (הרחבה פרק ו'), המחודשים מ"קבוצת הגל השני" דווקא נמשכו לתרבות בעיקר בשל המיתוג השלילי. הם ורבים אחרים שלא ידעו על קיומה נודעו אליה באמצעות הכתבות והתאמצו לחפש את המסיבות ורצו לקחת חלק בתרבות החדשה, משום שזו תפקדה כאופציה מחאתית זמינה חדשה. לפיכך, הם ביצעו את מה שסטיוארט הול (1993) מכנה כ'קריאה אופוזיציונית', כלומר, הקוראים פעלו במסגרת צופן אופוזיציוני, הם פענחו את המסר באופן מנוגד, הופכי, והרכיבו מחדש את המסר בתוך מסגרת התייחסות חלופית. לכן, מרכיב המרדנות והמחאה בקרב המחודשים, גם אם לא היה במידה שווה אצל כולם, או בא לידי ביטוי במישורים אחרים בחייהם, חשף שסוכן שעלול להיחשב כחסם וכולם של תרבות מסוימת, התגלה בהמשך כאחד ממפיציה וזריזה היעילים ביותר, מבלי שהתכוון או רצה בכך. בנוסף, כפי שגם טענה ת'ורנטון (Thornton 1996) הכתבות רוויות הפאניקה המוסרית סייעו לתחזק את דימוי המחותרות ו"המרדנות" שהיה אחד המאפיינים החשובים ביותר עבורם. יתכן שאילולא הסיקור האינטנסיבי והשלילי של המדיה

המינסטרימית הישראלית ההתפשטות והשגשוג של תרבות הטראנס לא היו כה מוצלחים או נרחבים כיום. שכן, למרות כוונת האליטה של הטראנס, כלומר, המחדשים ושאר דמויות מפתח בתרבות זו, לשמור את החידוש בתוך הקבוצה המצומצמת שהתגבשה בגואה ובקופנגן (ע"י סלקציה) - לאחר הסיקור הנרחב במדיה המינסטרימית לא נותרה להם יכולת שליטה בחידוש מפני המוני הצעירים שרצו להצטרף אליה.

העיתונות המינסטרימית, תוך התמקדות ב"ידיעות אחרונות", החלה להביע עניין בתרבות הטראנס באוקטובר 1992, בעקבות שני אירועים שהתרחשו בסמוך זה לזה: תאונת דרכים של צעירים שחזרו ממסיבת טראנס, ובחורה שהזתה אונס וקפצה מרכב נוסע. מאותה שנה החל תהליך של ניסיון לבלום את חדירת תרבות הטראנס לישראל. תהליך זה הוא הבניית תרבות הטראנס כתופעה שיש למגר תוך מסגורה כלא לגיטימית בתוך השדה התרבותי של ישראל (ר' פרק ז'). תהליך הדה-לגיטימציה נעשה במספר דרכים: קשר בלתי נפרד של תרבות הטראנס וסמים, הבנייה של התרבות כלא נורמאלית וסוטה חברתית, הצגת הענישה כלפי אנשים שעוסקים בתרבות וזריעת בהלה ופאניקה מוסרית. אסטרטגיה אחרונה זו קיבלה את ביטוייה המובהקים ביותר בסוף שנת 1995 ותחילת שנת 1996 (ר' נספח ה'), והיא מנותחת כאן על פי הפרדיגמה שהציע נחמן בן יהודה (Ben Yehuda 1990), המתמקדת בתוכן ובתזמון. מסתבר שחל תיאום מדויק מבחינת תזמון הכתבות הן ב"ידיעות אחרונות" והן ב"מעריב", והתגלה דמיון רב מאד בתוכן הכתבות הללו. לפיכך, מתוך הפרק עולה תמונה המשרטטת שיתופי פעולה שחלו במישורים רבים, בין המדיה המינסטרימית, האגודה למלחמה בסמים ואף המשטרה, וזאת – על מנת לחסום את תרבות הטראנס מלחדור לישראל, מתוך שאיפה להשיג תקציבים נוספים.

באופן דומה, גם בפסקי הדין (ר' פרק ז'), בהם נחשפת אסטרטגיית החסימה והבלימה של בתי המשפט בשיתוף פעולה עם משטרת ישראל, לא הרפו את ידיהם של המחדשים. נהפוך הוא. למרות משפטי הראווה שביצעו לצמד התקליטנים המפורסמים בשנת 1994 (ר' נספח ז'), ולמרות שנראה שמשטרת ישראל הציבה מחסומים משל עצמה, חברי תרבות הטראנס המשיכו לקיים מסיבות בלתי חוקיות. נתון זה אינו ענין של מה בכך, שכן במקומות אחרים בעולם בהם החלה תרבות EDMC, כמו במקרה של פילדלפיה שבארה"ב שמציגה אנדרסון (Anderson 2009), תרבות הרייב דעכה ולא קם דור המשך שיפעל לקיומה של התרבות. גם במקומות אחרים בעולם, כמו שבדיה (Sjo 2004) למשל, פעולות המשטרה, שאף הקימה יחידה מיוחדת למיגור התופעה, הפחיתו במידה ניכרת את פעילות תרבות הרייב, וכלאו אותה בגטאות מועדונים בהם הפיקוח על הפרקטיקות היה גבוה וניתן לשליטה.

מחקר זה הוא כאמור מחקר חלוצי, השופך אור לא רק על התפתחות תרבות הטראנס בישראל, אלא גם על תהליכי דיפוזיה בכלל. ראשית, הוא מצביע על מורכבות הליך החדירה של חידוש לתרבות מסוימת, ושלמעשה השלבים בחדירה זו אינם מובחנים זה מזה כפי שנהוג לחשוב. שנית, הוא מצביע על האפשרות שההשפעה התרבותית של רפרטואר חדש תהיה הפוכה לכוונת הסוכנים המעוניינים בחסימתו, עניין שטרם נידון בספרות העולמית. כפי שניתן להבחין, בעיקר בעניין העיתונות המינסטרימית הישראלית (ר' הרחבה פרק ו'), על אף הכוונה להרתיע ולבלום את התפשטותה של תרבות הטראנס, מה שקרה בפועל הוא ההיפך. לפיכך, בניגוד לספרות בתחום הדיפוזיה שלרוב מתעסקת בשאלת ההצלחה או הכישלון של סוכנים מסוימים בפעולותיהם כלפי החידוש (אם במטרה לזרז או לבלום את תהליך הדיפוזיה), ראוי להרחיב את הדיון ולבחון כיצד פרשו המחדשים ולאחר מכן המאמצים את הצעדים הללו, ואילו השלכות יש לכך על תהליך הדיפוזיה. כלומר, האפקט של כל מרכיב בתהליך הדיפוזיה לא צריך להיבחן רק על פי מידת הצלחתו או כישלונו, אלא במסגרת מושגית מגוונת ומורכבת יותר, בה המחדשים, או המאמצים מגיבים בצורות שונות כלפיו.

Abstract

Psychedelic Trance Culture (PTC) is part of a wider field called Electronic Dance Music Cultures (EDMC), which began to evolve following the emergence of electronic music genres in western society in the 1980s. Most of the research in this field thus derives from western countries. In Israel, music culture research is rather scarce, and based mainly in the disciplines of sociology and anthropology (Regev 1990; Kamma 1990; Leon 2002; Sharvit 2007; Schmidt 2012; Durchin 2012), whilst an attempt to examine the formation process of the Israeli Psychedelic Trance Culture (IPTC) has never been made prior to the present study. Nissan Shor (2008) has dedicated a whole chapter to the history of the IPTC; however, the material presented in his book was neither thorough nor comprehensive, and there was no discussion of the complexity of this culture or the nature of trans-cultural diffusion, along with integration of several sources of data, as introduced by this work.

The field of Diffusion Theory research is diverse, spreading into various disciplines, but these are mostly focused on marketing, sociology, economic and policy research. The most prevalent model of the theory was formulated by Everett Rogers (1962), who, in his pioneering book, described the diffusion process as the spread of abstract ideas, technical information or actual practices, in a social network, where the spread signifies a movement from a source to an adopter, mostly through communication and other forms of influence. Most research in the diffusion field has tried to identify specific components that can determine the success of the diffusion process. Very few studies have dealt with the diffusion of music cultures, especially in Israel.

The diffusion process is usually described as a linear development which comprises three stages: *transmission*, *adoption*, and *acculturation*. However, sometimes, depending on the innovation, these stages might not be so distinct from one another, so that the chronological order of the diffusion might occur in a parallel and shuffled manner. This work therefore focuses on one decade, framed between 1989-1999, which I term the Penetration of Psychedelic Trance culture into Israel. While the three stages mentioned above did occur in that decade, their order of occurrence has been different, often in parallel, and certainly not in a clear-cut manner. Nevertheless, this time frame seems appropriate because the stage of advanced acculturation began right at the end of that decade.

Following the explosion of hypotheses and research directions, Barbara Wejnert (2002) has suggested a new model, which integrates the findings of previous diffusion studies while emphasizing the influences of individuals as opposed to organizational entities. The theoretical outline she provides contains three main factors: the *innovation*, the *innovators* and the *environmental context*. Each factor is divided into sub-categories which indicate special characteristics which suit each culture or innovation. Wejnert's model constitutes the theoretical framework of this thesis, which focuses on two of its components: the innovators and the environmental context (mainly due to space constraints). In addition, I used the discussion of Kauffman and Patterson (2005), who traced the diffusion of the game of Cricket into various colonial regimes. They term this process Cross-National Cultural Diffusion, where an innovation's diffusion is not focused on a single destination but rather on multiple and often very different loci, cultures, and regimes. In

their research, they emphasize the need to utilize several diverse methodologies, in order to achieve results which reflect the complexity of the cross-national diffusion process. Accordingly, this work employs a number of qualitative methodologies.

The purpose of this thesis, then, is to shed light on a historical process, most of which has been made known via word-of-mouth, while other sources of information accumulated dust in archives. The importance of this work is the documentation of stories of the people who imported the culture to Israel, and took part in its founding and development, along with an examination of the difficulties they have encountered throughout the decade studied. This kind of procedure has never been used in either the global or local professional literature; thus, the potential contribution of this work to documenting Psychedelic Trance Culture (PTC) in Israel is considerable. In addition, the analysis of printed press items regarding the culture, along with the legal proceedings and verdicts related to the Israeli PTC (IPTC), help to reveal the difficulties and obstacles imposed by the Israeli hegemony on a new youth culture which deviated from its values and norms.

Using semi-structured interviews, I interviewed fifteen men who were interviewed whom I considered to fit Wejnert's definition of innovators in the context of IPTC. Locating the fifteen innovators was achieved through prior knowledge stemming from my personal involvement with the IPTC, combined with recommendations made by innovators who were interviewed in the first stages. The criteria used for selecting the innovators concerned their contribution to the formation of the IPTC in the first decade of the culture's diffusion to Israel. Such contribution is expressed in filling various "key positions" within the IPTC, including party organizers, DJs, record label owners and executives, and connecting links between the local and global PTC. In the second stage, the interviews were transcribed, and the data were divided into Wejnert's six sub-categories within the Innovators factor: (1) Societal entity; (2) Familiarity with the innovation; (3) Status characteristics; (4) Socioeconomic characteristics (5) Positions in social networks; (6) Personal characteristics. Additional data were extracted regarding certain processes that were found to be related to the environmental context component. Having analyzed the data from the interviews, a further sub-division emerged, between the "First Wave" – people who contributed to the IPTC from 1988 onwards, and the "Second Wave" – people who contributed from 1995 onwards.

For the analysis of the environmental context, ninety-two newspaper articles were examined; the source was Israel's largest daily newspaper at the time, *Yediot Aharonot*, mainly because the mainstream media have been the exclusive source of knowledge about the IPTC. In addition, as part of a closer examination of the deliberate incitement of *moral panic* (Ben Yehuda 1990) by the media in late 1995, several articles from the second largest daily newspaper at the time *Ma'ariv* were added to the corpus in order to illustrate and unequivocally clarify the mainstream media's blockading strategy against the IPTC. My analysis has also identified four types of responses made by the innovators in reaction to the media's representation of the IPTC: anger and resentment towards the representation, blaming the media for the expansion of the IPTC, pride of recognition, and justification of the media.

In the last stage, as part of the environmental context factor in Wejnert's model, two court decisions were analyzed in order to underscore both the hegemony's rationale and the tools available to the authorities, i.e., the courts and the police, for halting the spread of the IPTC. These decisions were analyzed through the lens of the Critical Legal Studies (CLS) theory, whose basic premise questions the notion of an objective reality as viewed in the modern-liberal era, claiming that reality, as viewed through court decisions, is always a policy associated with an ideologically biased paradigm that favours the strongest in the society (Gurevitz and Arav 2012). The verdicts were analyzed with the tools provided by Yonatan Yovel (2002) for analyzing judicial narratives with a view to reveal the text's inherent ideology. Yovel provides several techniques, borrowed from literature studies, which judges and lawyers employ in order to naturalize the judicial narrative they create, while hiding other possible reconstructions of the reality, thus achieving a narrative closure. The two verdicts selected were a case from 1994, in which Israel sued two pioneering DJs, and a case from 1998, in which a leading Israeli club petitioned the court against the police and the Attorney General in order to secure permission for a large-scale psychedelic trance event.

The main finding regarding the innovators factor was the existence of a complex and yet similar repertoire, among most of the innovators. First, most of them served in combat units in their compulsory military service, and most of the First Wave group served in the *Nahal* unit. Their acquired military repertoire, which was also influenced by their earlier engagement in youth movements, assisted in the translation of familiar components from the military repertoire to the PTC repertoire. As Even Zohar (1990) argued, the people in the culture find alternative available components, but it is not their *availability* that determines the final adoption; rather, it is their *functionality* in relation to the adopters' ideology. In the case of the IPTC, this function was opposition to the old, i.e., the army. It appears that the ideology that drove the innovators to engage in translating PTC to the local context was their disappointment from the military service – a topic which was repeatedly brought up during the interviews – and a desire to relinquish any of its traces. Components such as secretive word-of-mouth transfer of information, navigating through rough terrain in order to find a destination to "conquer", the selection of the elite, uniforms, the ban on photographing, were part of the innovators' already embedded military behaviour patterns, which then underwent an ideological and oppositional transformation, with the only change being in terms of the situation – from a negative to a positive context.

Additional characteristics which influenced the adoption of the PTC were the innovators' preference of foreign music from an early age, and of course, the journey to Goa and Kopanang. This voyage provided initial exposure to the innovation, as these locations were perceived as the 'source' destinations of the global PTC. Furthermore, the innovators' most popular occupations were DJs and record store workers, positions which were perceived as significant and valuable in the field of EDMC, and also offered several advantages, including exposure to new imported music or disseminating music which they imported personally, broader knowledge new emerging genres and evaluating new tracks as part of their job requirements, maintaining social networks and exchanging information with like-minded people. These advantages facilitated these individuals' status as innovators,

since they were the first to encounter the music and to establish meaningful social networks which led to the foundation of the IPTC.

It is important to note that concurrently with the emergence of PTC in Goa in the late 1980s, people from the EDMC in Tel Aviv made failed attempts to organize parties that were very different from what was commonly known at that time, and resembled PT parties in Goa. This failure suggests that the process of an innovation's diffusion into a given culture does not necessarily conform to the three stages specified above. As illustrated in this work, various local attempts to create a PTC were made, but they were not as successful as those initiated by the innovators who returned from Goa.

What's more, the analysis of the interviews indicated Goa's crucial position as repertoire-transfer agent with multiple functions. Goa was the place where the innovators were exposed to the PTC repertoire in a profound and thorough manner; later on, in a complex process in which they took part in consolidating this culture while adopting it, they eventually imported it to Israel. The use of the word *origin* in this context can be misleading, since the PTC repertoire has probably been developed concurrently in other places as well, such as Ko Phangan in Thailand, and even with these destinations it is hard to establish a distinct claim of 'originality'. Innovators from the First Wave group were exposed to Goa through their residence in kibbutzim during their *Nahal* military service, recommendations of friends who had already been there, local and global record stores, and rumors that began to spread in Ko Phangan; the Second Wavers were exposed to Goa through friends who have experienced Goa, and through the media.

In addition, as suggested by the interviews, the party model and certain components of the PTC repertoire have been available and in regular use by western hippies who have settled in Goa already in the 1960s. Thus, the PTC made use of components already in use in Goa, incorporating veteran local agents, i.e., old hippies, while adapting and modifying some of the elements, such as the music, dancing patterns, etc., on a much larger scale than before.

One cannot ignore the penetration of many Indian and Eastern repertoires from the beginning of the 1990s into Israeli popular culture; these included the Vipassana (Eitan 2009), the emergence of spiritual festivals (*Sagol* festival in 1991, *Bereshit* festival in 1997, *Boombamella* festival in 1998, etc.), other music cultures such as World Music (Vasserman 2004), Techno (Sharvit 2007), Hip-Hop (Durchin 2012), as well as events such as the first Love Parade in 1997 and Gay Pride parade in 1998 – which are all indicative of a massive conceptual shift among Israeli youth. These changes during the 1990s suggest a need and a desire to import musical repertoires, lifestyles and recreational practices which differed widely from Israel's existing cultural landscape.

Another important function of Goa was its role as a hub of communication for the PTC. Goa was where new DJs received their 'certification' and were crowned as top DJs, leading in turn to booking requests and performances around the world. In Goa, members of the PTC could swap music between them, with a clear preference for new or still 'unreleased' music. During the studied decade, musical trend-setting was mainly generated in Goa, but with time, the journey to Goa was made redundant. This is also linked with the

growth of the Internet, which enabled most of the functions that Goa used to facilitate to be performed locally.

A crucial characteristic of the innovators was rebellion, or at least the desire to appear rebellious. It featured prominently in all of the innovators' interviews, in various forms, and had also affected the other components of the corpus – mainstream media and court decisions. In the case of mainstream media, it seems that although their initial purpose was to blockade the IPTC by various means, Second Wave innovators were actually lured to engage with that culture precisely as a result of this negative framing. They, and many others who were previously unaware of this culture, became acquainted with it through these newspaper articles, and started to actively look for these illicit parties. These individuals wanted to take part in the IPTC because it functioned as a new option for rebellion and protest. Therefore, they performed what Stuart Hall (1993) terms as *oppositional reading*; the readers of mainstream media texts had used an oppositional code to decipher the message in the exact opposite meaning of its original intent, reassembling it in an alternative reference framing system. Thus, the rebellious characteristic, despite its dissimilar representation in each one of the interviewees, revealed that an agent that might be considered as a cultural inhibitor and blocker, may actually function inadvertently as its main catalyst. Moreover, as suggested by Thornton (1996), the moral panic articles helped to maintain rebellious and 'underground' image, which was highly valued by EDMC members. Had the mainstream media coverage been framed as anything other than an intense and invariably negative propaganda against the PTC, the wide spread and prosperity of the IPTC might not have occurred. Because, in spite of the intentions of the PTC elite, i.e., the innovators, to preserve the innovation within their exclusive group, which had been formed in Goa and Ko Phangan through a highly selective process, –in the wake of the massive mainstream media coverage they lost control over the appropriation of the innovation by the masses of youth that wanted to join in.

The mainstream media started to show interest in the PTC in October 1992, due to two events which occurred in a short time: a car crash in which youngsters on their way back from a PT party were killed, and soon after, a girl who hallucinated an attempted rape jumped off a moving car. From that moment on, a process of blockading the IPTC began, which spanned an entire decade. That process was the construction of the IPCT which framed it as illegitimate in the Israeli cultural field. The de-legitimization process was conducted in several ways: creating an inseparable connection between the IPTC and drug abuse; portraying the IPTC as socially deviant and abnormal; publicizing the punishment of people who were engaged with the IPTC; and raising fear and moral panic. In late 1995 and early 1996, the latter strategy was manifested in its extreme. Analyzed through Ben Yehuda's (1990) paradigm, which focuses on timing and content, the main finding is that there was total coordination between the two most popular newspapers, *Yediot Aharonot* and *Ma'ariv*, in terms of both the articles' timing (appearance and disappearance) and their content. The emerging picture is one of continuous, consistent and multi-tiered cooperation between the mainstream media, the Association for War on Drugs, and even the Israeli police – in order to inhibit and block the diffusion of the PTC to Israel, and to obtain bigger budgets.

Similarly, the court decision analysis, while exposing the courts' and police's blockading strategy, also clearly shows that innovators were not deterred. On the contrary. Despite the show trial staged for the famous DJ duo in 1994, and although it seemed as if the police had set up its own physical blockades, the IPTC members continued to organize illegal parties. This is not to be taken lightly, because in other places in the world where EDMC had risen, as in the case of Philadelphia, USA (Anderson 2009), rave culture declined, and a future generation did not spring up to resurrect it. In other cases, such as Sweden (Sjo 2004), for example, police actions, including the establishment of a special unit to combat the rave culture, diminished it substantially, in effect locking the EDMC in small ghettos of authorized clubs, where rave culture practices were closely monitored and controlled.

This pioneering work sheds light not only on the development of the IPTC, but also on the field of diffusion in general. First, it shows that the diffusion process is comprised of far less distinct and discrete stages than is commonly thought. Second, it suggests that the cultural consequences of a new innovation may be in opposition to the intentions of hegemonic agents who are interested in blocking it, an issue that is yet to be discussed in the global literature. This is best illustrated in the case of the mainstream media, where despite its initial intention to deter and block the spread of PTC in Israel, it achieved just the opposite. Thus, unlike most of the research on diffusion, which focuses upon whether certain agents succeed or fail *vis-à-vis* the innovation, the discussion should be broadened to consider how the innovators, and later on the early adopters, have decoded and deciphered these attempts, and how their readings affect the diffusion process. In other words, the effects of each factor in the diffusion process should not be examined exclusively by its failure or success, but in a more diverse and complex conceptual framework, which also considers the various reactions of innovators or adopters and the ways in which they can determine the course of diffusion.